

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПРВ ОДДЕЛ

**СЛУЧАЈ ТРАЈКОВСКИ и ЧИПОВСКИ против РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**

(Апликации бр. 53205/13 и 63320/13)

ПРЕСУДА

Член 8 • Почитување на приватниот живот • Непропорционалност на временски неопределеното чување на ДНК-примероци на осудени лица • Генерално и неопределено овластување на чување • Неземање предвид на природата или тежината на кривичното дело или други околности • Отсуство на специфично преиспитување на потребата од чување на податоците • Недостаток на можност да се побара бришење на податоците

СТРАЗБУР

13 февруари 2020

Оваа пресуда ќе стане конечна под условите утврдени во членот 44 § 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Трајковски и Чиповски против Република Северна Македонија,

Европскиот Суд за човекови (Прв Оддел), заседавајќи во Совет составен од:

Ksenija Turković, Претседател,

Aleš Pejchal,

Armen Harutyunyan,

Pauliine Koskelo,

Tim Eicke,

Jovan Plevski,

Raffaele Sabato, *судии*,

и Abel Campos, Секретар на одделот,

Расправајќи на нејавна седница на 21 Јануари 2020 година,

Ја донесе следната пресуда која ја усвои на истиот датум:

ПОСТАПКА

1. Постапката беше иницирана со две апликации (бр. 53205/13 и 63320/13) против Република Северна Македонија поднесени до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) од двајца Македонци / државјани на Република Северна Македонија, г. Јовче Трајковски („прв апликант“) и г. Димитар Чиповски („втор апликант“), на 16 август и 4 октомври 2013 година, соодветно.

2. Апликантите беа застапувани од г-а Н. Бошкова, адвокатка од Скопје. Владата на Република Северна Македонија („Владата“) првично беше застапувана од страна на нејзиниот поранешен агент г-дин К.Богданов, подоцна наследен од сегашната агентка г-а Даница Цонова.

3. Апликантите се жалеле дека правната рамка врз основа на која домашните органи ги зеле, обработиле и чувале нивните ДНК-примероци не била во согласност со гаранциите од членот 8 од Конвенцијата.

4. На 18 април 2016 година Владата била известена за апликациите.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

5. Апликантите се родени во 1982 и 1979 година соодветно и живеат во Скопје.

A. Апликација бр. 53205/13

1. Земање на ДНК-примерок од првиот апликант и последователните кривични постапки против него

6. На 11 февруари 2010 година двајца полициски службеници се приближиле до првиот апликант додека тој одел по улицата и го испрашувале за металната прачка (шипка) за заклучување на волан со брава и клучеви што тогаш ги држел. Тој бил однесен во полициска станица, каде полициските службеници му зеле брис од устата без притоа да му дадат било какво објаснување. Во последователните кривични постапки апликантот бил осуден за тешка кражба (кражба на радио од автомобил) и му била изречена условна казна затвор. Наодите од ДНК примерокот земени од него биле доставени како докази против него.

7. Првиот апликант бил осуден и за други кражби и тешки кражби пред и после предметната постапка.

2. Постапки пред Дирекцијата за заштита на лични податоци во врска со ДНК-материјалот

8. На 25 март 2010 година, првиот апликант поднел барање до Дирекција за заштита на личните податоци („Дирекцијата“), во кое тврдел дека полициските службеници го нарушиле неговото право на приватност. Тој тврдел дека полициските службеници незаконски, без судски налог и без негова согласност зеле биолошки материјал од неговата уста. Тој тврдел дека полицијата немала законско право да го земе и да го чува неговиот ДНК-примерок.

9. Со заклучок од 12 април 2010 година, Дирекцијата со заклучок го одбила неговото барање, утврдувајќи дека полициските службеници „зеле ДНК-примерок [од првиот апликант] и го обработиле со цел откривање на кривични и прекршочни дела, односно да го утврдат идентитетот на лице осомничено за сторено кривично дело казниво со закон“. Потпирајќи се на член 5 (1) (1) и (2) од Законот за заштита на личните податоци, членови 14 и 66 од Законот за полиција и член 6 од Правилникот за вршење на полициски работи (види параграфи 21, 23, 24 и 29 подолу), Дирекцијата утврдила дека полицијата била овластена да зема, чува и обработува лични податоци на една личност кога постои основано сомнение дека тој или таа сторил/а казниво дело. Ваквите активности биле насочени кон спречување и откривање на криминал. Понатаму, полицијата била овластена да го утврди идентитетот на едно лице врз основа на, *inter alia*, ДНК-примерок.

10. Првиот апликант го оспорил заклучокот пред Управниот суд, тврдејќи дека немало закон кој регулира собирање, складирање и обработка на ДНК-материјал. Во врска со ова, тој тврдел дека ДНК-

материјалот се чува неопределено време. Покрај тоа, имајќи предвид дека неговиот идентитет им бил познат на надлежните органи во релевантниот период, не било оправдано земањето на ДНК-примерок од него. Според него, тоа можело да се користи за „какви било идни истраги што би наведувале на него“.

11. На 6 јуни 2012 година, Управниот суд ја одбил тужбата на апликантот. Покрај аргументите дадени во заклучокот на Дирекцијата, судот се осврнал на членот 69 од Законот за полицијата (види параграф 25 подолу) и сметал дека полицијата била овластена да прибира и обработува лични податоци, вклучително и генетски податоци, за целите на „откривање и спречување на кривични дела и прекршоци и откривање и фаќање на сторителите, т.е. лице за кое постои основано сомнение дека тој/таа извршил/а или учествувал/а во планирање, финансирање или извршување на кривично дело, како што беше случајот со првиот апликант“. На 24 јануари 2013 година (доставено на апликантот на 22 февруари 2013 година) Вишиот управен суд ја потврдил пресудата на понискиот суд, не наоѓајќи причина да не го прифати образложението дадено во неа.

Б. Апликација бр. 63320/13

1. Земање на ДНК-примерок од вториот апликант и последователните кривични постапки против него

12. На 8 октомври 2009 година, вториот апликант бил уапсен и приведен во полициска станица, каде бил сослушан заради сомнение за кражба. Била направена смотра за препознавање и бил земен брис од устата на апликантот. По повторното отворање на постапката, во 2014 година тој бил осуден за тешка кражба и му била одредена условна затворска казна. ДНК-анализата не била поднесена како доказ против него.

13. Апликантот во друга, поскорешна постапка бил осуден за тешка кражба (пресудата сè уште не е конечна), за која му била одредена условна казна.

2. Постапка во врска со ДНК-материјалот пред Дирекцијата

14. На 26 мај 2010 година, вториот апликант се жалел до Дирекцијата дека полицијата го повредила неговото право на приватност со земање и обработка на неговиот ДНК-материјал.

15. Како одговор на барањето на вториот апликант, Министерството за внатрешни работи доставило неколку документи. Во нив било наведено дека врз основа на, *inter alia*, Упатство за начинот и методите на вршење на криминалистичко-техничка регистрација и идентификација на лица и непознати лешеви од 25

февруари 2009 година (види параграф 30 подолу), Одделот за криминалистичко-технички испитувања и вештачења при Министерството за внатрешни работи побарало ДНК-примерок од апликантот. Неговите обиди да добие копија од Упатството биле неуспешни, бидејќи Министерството за внатрешни работи тврдело дека „тоа не е од јавен карактер, односно Упатството е внатрешен акт ... и нема ефект надвор од Министерството“.

16. На 21 јули 2010 година, Дирекцијата го одбила барањето на вториот апликант, тврдејќи дека тој бил уапсен без судски налог заради основано сомнение за кражба. Во смотрата за препознавање, жртвата го идентификувала како сторителот. Полицијата зела ДНК-примерок од неговата уста и против него поднела кривична пријава. Повикувајќи се на истите одредби како и во случајот на првиот апликант (види параграф 9 погоре), Дирекцијата утврдила дека полицијата презела истражни мерки во однос на вториот апликант, за кого имало сомнение дека извршил тешка кражба. Поради тоа, полицијата постапила согласно законот и не го прекршила Законот за заштита на личните податоци.

17. Апликантот ја оспорил таа одлука, тврдејќи дека не постоела законска регулатива за собирање, чување и обработка на ДНК-материјал како посебна категорија на лични податоци која содржи информации за индивидуи, вклучително и информации за нивното здравје и генетски структури. Понатаму, дека немало законска регулатива за употребата на ДНК или рокови за чување на истата. Тој тврдел дека бидејќи имало други средства за утврдување на неговиот идентитет, земањето и обработката на неговата ДНК не биле оправдани или неопходни во неговиот случај.

18. На 6 јуни 2012 година Управниот суд ја одбил тужбата на вториот апликант, утврдувајќи дека Министерството за внатрешни работи било овластено да собира и обработува лични податоци, вклучително и генетски материјал, со цел да спречи и открие кривични дела и прекршоци и да ги пронајде и приведе сторителите на тие казниви дела.

19. Апликантот поднел жалба. Тој тврдел дека неговиот идентитет бил познат во полицијата. Кривичната пријава против него била поднесена пред да биде направена ДНК-анализата, поради тоа релевантниот материјал бил незаконски земен од него и чуван. Кривичната пријава се однесувала на обвиненија за тешка кражба и Министерството за внатрешни работи потврдило дека во слични постапки претходно не била спроведена ДНК-анализа во случаи каде некој бил осомничен за кражба и тешка кражба (види параграф 31 подолу).

20. На 12 март 2013 година (доставена на апликантот на 12 април 2013 година) Вишиот управен суд ја одбил жалбата на вториот

апликант и ја потврдил одлуката на понискиот суд. Повикувајќи се на погоре споменатата законска одредба, судот утврдил дека полицијата го зела и обработила ДНК-материјалот, бидејќи вториот апликант бил осомничен дека сторил кривично дело.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО И ПРАКСА

A. Релевантно домашно законодавство

1. *Закон за заштита на личните податоци (Службен весник бр. 7/2005, 103/2008, 124/2010, 135/2011, 43/2014, 153/2015, 99/2016 и 64/2018)*

21. Член 5 од Законот за заштита на личните податоци, *inter alia*, предвидува дека личните податоци треба да се обработуваат разумно и во согласност со законот и да се собираат за специфични и јасни цели утврдени со закон. Треба да се обработуваат на начин погоден за тие цели. Тие треба да се чуваат во форма што овозможува идентификација на засегнатото лице и не подолго отколку што е потребно за да се исполнат целите за кои се земени податоците. Откако ќе истече рокот за чување на личните податоци, може да се обработуваат само за историски, научни или статистички цели.

22. Според членот 7, личните податоци поврзани со кривични дела, изречени казни и мерки на безбедност може да ги обработуваат надлежните државни органи во согласност со законот.

2. *Закон за полиција (Службен весник бр.114/2006, 6/2009, 145/2012, 41/2014, 33/2015, 31/2016, 106/2016, 120/2016, 21/2018 и 64/2018)*

23. Член 14 од Законот за полиција предвидува дека полицискиот службеник може по службена должност или по наредба на јавниот обвинител, судот или друг орган да презема мерки за откривање на казниво дело и гонење на неговиот сторител кога постојат основи за сомневање дека планира или сторил казниво дело.

24. Според член 66 (1), полицијата е овластена да собира, обработува, анализира, оценува, користи, пренесува, чува и брише лични податоци под услови утврдени со закон и да одржува база на лични податоци за спречување и откривање на кривични дела и прекршоци и за пронаоѓање на сторители на такви дела.

25. Член 69 предвидува дека полицијата води евиденција за лица за кои е направена ДНК-анализа.

26. Член 54 од измените и дополнувањата на Законот за полиција, кои започнаа да се применуваат од 1 декември 2012 година, односно

по земањето на ДНК-примероци од апликантите, предвидува дека ДНК-податоците (член 69) се чуваат трајно.

3. *Закон за кривична постапка (Службен весник бр. 150/2010 и 100/2012, стапи во сила на 18 ноември 2010 година и започна да се применува на 1 декември 2013 година)*

27. Член 249 (3) и (5) од Законот за кривична постапка предвидува дека ДНК-примероци може да се земат за идентификација на лица или заради споредување со други биолошки траги и други ДНК-профили. Во такви случаи не е потребна согласност од засегнатото лице. Доколку не се поведе кривична постапка, земените примероци согласно овој член можат да се чуваат до застареност на кривичното гонење на предметното дело.

28. Според член 277, правосудната полиција е овластена да земе биолошки материјал за ДНК-анализа, со цел да се идентификуваат лица или предмети или ако тоа е во интерес на постапката. Правосудната полиција може исто така да земе примероци за ДНК-анализа од осомничени лица согласно член 249 (3) од Законот. За да се утврди потеклото на трагите на определени предмети, полицијата може да земе биолошки материјал за ДНК-анализа од лица за кои постои веројатност дека можеле да дојдат во допир со тие предмети.

4. *Правилник за начинот на вршење на полициски работи (Службен весник бр. 149/2007)*

29. Членовите 6 и 7 од Правилникот ги утврдуваат надлежностите на полицијата да го утврди идентитетот на лице за кое постои сомнение дека сторило кривично дело. Идентитетот на една личност може да се утврди, *inter alia*, врз основа на ДНК-примерок. Идентификувањето на лице кое не е осомничено за сторено кривично дело врз основа на ДНК-анализа може да се направи само доколку тој или таа се согласил/а писмено.

5. *Упатство за начинот и методите на вршење на криминалистичко-техничка регистрација и идентификација на лица и непознати лешеве, Министерство за внатрешни работи, февруари 2014 година („Упатство од 2014 година“)*

30. Упатството од 2014 година предвидува дека Одделот за криминалистичко-технички испитувања и вештачења при Министерството за внатрешни работи води евиденција за ДНК-профилите (член 3). Во него е прецизирано дека полицискиот службеник кој го привел или задржал лицето треба да поднесе писмено барање за вршење криминалистичко-техничка регистрација. Притоа, полицискиот службеник може, *inter alia*, да земе биолошки

материјал од тоа лице за ДНК-анализа (член 9). Примероците за ДНК треба да се чуваат во специјални контејнери одобрени од Одделот за криминалистичко-технички испитувања и вештачења (член 20) и да се чуваат во фрижидер најмногу седум дена пред да бидат испратени до Одделот за криминалистичко-технички испитувања и вештачења. По истекот на тој рок, треба да се земе нов примерок. Примероците што не се доставени до Одделот за криминалистичко-технички испитувања и вештачења во одредениот рок треба да бидат уништени од Одделот (член 21). Упатството од 2014 година дополнително ја прецизира постапката за ДНК-анализа и пристап до записите на ДНК-профилите. Со Упатството од 2014 година се стави вон употреба Упатството од 2009 година, кое не содржеше одредби за собирање, обработка или складирање на ДНК-материјал.

Б. Релевантна домашна пракса

31. Со решение од 11 јуни 2010 година, Дирекцијата го отфрли барањето на лице кое, како и во предметните случаи, тврдеше дека полициските службеници му зеле брис од устата заради составување на неговиот ДНК-профил при што го прекршиле неговото право на приватност. Во таа одлука Дирекцијата се повика на изјава на претставник на Министерството за внатрешни работи дека никогаш не бил земен биолошки материјал во случаи каде лицето било осомничено за кражба и тешка кражба (решение бр. 09-30/7).

III. МЕЃУНАРОДНИ ДОКУМЕНТИ

32. Меѓународните документи релевантни за овој случај беа опишани во случаите на *S. and Marper v. the United Kingdom* ([GC], бр. 30562/04 и 30566/04, §§ 41-44, ECHR 2008) и *Gaughran v. the United Kingdom* (бр. 45245/15, §§ 50-52, 13 февруари 2020).

IV. КОМПАРАТИВНО ПРАВО

33. Што се однесува до чувањето на ДНК-профилите по пресуда за полесно кривично дело, од информациите што му се достапни на Судот, се чини дека, од триесет земји-членки на Советот на Европа, освен тужената држава, три (Кипар, Ирска и Црна Гора) немаат определени периоди на чување. Дваесет држави имаат ограничено време на чување (Албанија, Австрија, Белгија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Данска, Естонија, Финска, Франција, Унгарија, Латвија, Литванија, Република Молдавија, Холандија, Норвешка, Полска, Португалија, Шпанија, Шведска и Швајцарија). Исто така, може да се забележи дека некои од тие држави, на пример, Белгија и Латвија не

предвидуваат чување на податоците за „административни“ престапи, туку само за кривични дела. Од овие дваесет, седум имаат определен период на чување (или општо или за посериозни престапи) поврзани со датумот на смртта на осуденото лице (Босна и Херцеговина, Данска, Финска, Република Молдавија, Холандија, Норвешка и Швајцарија). Од тие седум, во законодавството на Холандија утврден е најдолгиот период на чување од дваесет години од датумот на смртта за сериозни престапи, и пократки периоди за помалку сериозни престапи. Три држави (Чешка, Германија и Малта) немаат специфични периоди на чување, но имаат различни суштински ограничувања на чување на податоците и бараат периодични проценки за да утврдат дали се исполнети суштинските услови за продолжување со чувањето. Четири се без релевантна регулатива (Сан Марино, Грузија, Лихтенштајн и Романија).

34. Генерално, причините за чување на релевантните лични податоци (ДНК-профили, отпечатоци од прсти, фотографии) на осудени лица се однесуваат на потребата од превенција на кривични дела и водење на ефективна истрага и гонење за кривични дела. Законодавството во Австрија, исто така, се повикува на потребата за заштита на јавната безбедност, а во Ирска на потребата за чување на податоците за разузнавачки цели. Законодавството во Шведска се повикува и на исполнување на обврските што произлегуваат од меѓународните договори.

35. Што се однесува на постоењето на механизми за преиспитување, според извештајот во шест од земјите-членки кои се предмет на истражувањето (Албанија, Босна и Херцеговина, Чешка, Република Молдавија, Норвешка и Полска) постои можност за административно или друго слично специјализирано преиспитување на потребата од чување на податоците. Во осумнаесет (Австрија, Белгија, Хрватска, Кипар, Финска, Франција, Грузија, Германија, Унгарија, Ирска, Литванија, Малта, Црна Гора, Португалија, Романија, Шпанија, Шведска и Швајцарија) постои можност за судско преиспитување, честопати пропратено со претходно административно преиспитување. Во пет држави (Данска, Естонија, Латвија, Холандија, Лихтенштајн) не постои можност за преиспитување на потребата од чување на податоците. Во Сан Марино, се чини дека не постои конкретна регулатива за ова прашање.

ПРАВО

I. СПОЈУВАЊЕ НА АПЛИКАЦИИТЕ

36. Судот смета дека, во согласност со член 42 § 1 од Деловникот на Судот, апликациите треба да се спојат, имајќи ги предвид сличните фактички и правни околности.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 8 ОД КОНВЕНЦИЈА

37. Апликантите се жалеа врз основ на членот 8 од Конвенцијата дека земањето, обработката и чувањето на нивните ДНК-материјали им го нарушиле правото на почитување на нивниот приватен живот. Во врска со тоа, тие тврдеа дека не постои правна рамка што јасно го регулира земањето, користењето, обработката, чувањето и бришењето на ДНК-материјалот. Законодавството врз кое властите се потпираа во нивните случаи не го исполниле условот за „квалитет на правото“ согласно членот 8 од Конвенцијата. Овој член гласи:

„1 Секој човек има право на почитување на неговиот приватен и семеен живот, домот и преписката.

2. Јавната власт не смее да се меша во остварувањето на ова право, освен ако мешањето е предвидено со закон и ако претставува мерка која е во интерес на државната и јавната безбедност, економска благосостојба на земјата, заштита на поредокот и спречување на кривични дела, заштита на здравјето и моралот, или заштита на правата и слободите на другите, во едно демократско општество.“

A. Допуштеност

38. Владата не вложила никаков приговор по однос на допуштеноста на апликациите.

39. Судот забележува дека апликациите не се очигледно неосновани во смисла на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Понатаму, истакнува дека тие не се недопуштени по други основи. Оттука, тие мора да бидат прогласени за допуштени.

B. Основаност

1. Поднесоци на странките

40. Апликантите забележале дека правната рамка во тоа време не предвидувала јасни правила за собирање, употреба, чување и бришење на ДНК-материјал. Не била достапна (во однос на Упатството), доволно прецизна и предвидлива. Во врска со ова, тие сметаа дека целите за кои може да се земе, обработува и чува ДНК-материјал биле нејасни и широко дефинирани. Неконзистентната домашна пракса

покажала дека на применливите правила им недостасува јасност и предвидливост. Покрај тоа, важечките закони не прецизирале никаков временски рок за чување на наодите од ДНК-анализата. Тоа беше случај и со правилата што биле донесени после настаните наведени во апликациите односно, Законот за кривична постапка и Упатството од 2014 година и согласно на тоа, не биле применливи во случаите на апликантите. Законот за кривична постапка ниту предвидувал заштитни мерки за апликантите, ниту дефинирал временски рок за чување на ДНК-материјалот на осудените лица кои веќе ги издржале нивните казни, како што е случај со апликантите. Неопределеното време на чување на ДНК-материјалот, без оглед на казните дела за кои се однесуваат, не било неопходно во едно демократско општество. Тоа што судовите не се потпирале на наодите од ДНК-анализата во постапките против вториот апликант докажале дека таквата анализа не била оправдана во неговиот случај. Крајно, немало никакви заштитни мерки против произволна употреба на нивниот ДНК-материјал во иднина. Во врска со ова, тие тврделе дека до ДНК-регистрите може да пристапат и други институции, покрај полицијата.

41. Владата се согласи дека ДНК-материјалите претставуваат лични податоци за кои е потребна заштита и дека имало мешање во правото на почитување на приватниот живот на апликантите. Сепак, според Владата мешањето било во согласност со законот (параграфи 21-29), кој бил доволно прецизен и предвидлив и се стремел кон легитимна цел, односно откривање и спречување на криминал. Понатаму, тоа било пропорционално со целта што требала да се постигне. Во врска со ова, Владата сметаше дека и покрај тоа што не било единственото расположливо средство, ДНК-анализата била најефикасниот начин за идентификување на апликантите, како претходно осудени лица кои биле осомничени за сторено кривично дело. Апликантите не се спротивставиле на земањето на ДНК-примероците (и двајцата апликанти) и на употребата на наодите од ДНК-анализата во спорната постапка (првиот апликант).

42. Според Владата, правната рамка што се применувала во конкретниот период подоцна била дополнета со цел да се зајакнат и подобрат заштитните мерки од произволно однесување од страна на државните органи во идни случаи. Со измените и дополнувањата на Законот за кривична постапка беше утврден временски рок за чување на ДНК-материјали. Понатаму, Упатството од 2014 година предвидуваше дека ДНК-примероците треба да бидат уништени веднаш по завршувањето на ДНК-анализата. ДНК-профилите добиени од таа анализа требало да бидат запишани во регистри и да се „чуваат извесен временски период, но не засекогаш“. ДНК-информациите на апликантите не биле користени во други постапки или за цели различни од оние за кои биле земени. Според тоа, тврдењата на

апликантите за потенцијална злоупотреба на ДНК-материјалите биле шпекулативни. Покрај тоа, тие не доставиле никакви докази за поткрепување на какви било фактички или потенцијални злоупотреби на личниот (генетски) материјал.

2. Оценка на Судот

(а) Постоене на мешање

43. Судот забележува дека не е оспорено од Владата дека ДНК-материјалот е личен податок и дека во тековните случаи имало мешање во правото на приватен живот на апликантите. Судот, имајќи ја предвид својата судска пракса, според која ДНК-профилите јасно претставуваат податоци што се однесуваат на нечиј „приватен живот“ и нивното чување претставува мешање во правото на почитување на нечиј приватен живот, во смисла на член 8 § 1 од Конвенцијата (види *S. and Marper v. the United Kingdom* [GC], бр. 30562/04 и 30566/04, §§ 67-77, ECHR 2008), не наоѓа причина да смета поинаку.

44. Согласно на тоа, ќе се испита дали мешањето било оправдано во смисла на член 8 § 2 од Конвенцијата, односно дали е во согласност со законот, имало легитимна цел и било „неопходно во едно демократско општество“.

(б) Дали мешањето било „во согласност со законот“

45. Судот се повикува на воспоставената судска пракса во однос на тоа што подразбира „во согласност со законот“ во смисла на член 8 § 2 од Конвенцијата (*ibid.*, §§ 95 и 96, и *Segerstedt-Wiberg and Others v. Sweden*, бр. 62332/00, § 76, ECHR 2006-VII).

46. Во конкретниот предмет, истакнува дека земањето и чувањето на ДНК-материјали во однос на апликантите имало основа во домашното право. Всушност, релевантните одредби од Законот за заштита на личните податоци, Законот за полиција и Правилникот за начинот на вршење на полициски работи, кои биле во сила кога ДНК-примероците биле земени од апликантите и на кои надлежните се потпираа во нивните случаи (види параграфи 9 и 16 погоре), ја овластуваа полицијата да зема, обработува и чува лични податоци, вклучувајќи ДНК-материјал, со цел да се утврди идентитетот на лицето за кое постои сомнение дека сторило кривично дело. Таквиот материјал може да се земе без оглед на природата или сериозноста на делото за кое е осомничено лицето. Не е потребна согласност од засегнатото лице (види параграф 29 погоре). Таквите податоци треба да се чуваат не подолго отколку што е потребно за да се исполнат целите за кои се земени. Последователните измени и дополнувања на Законот за полиција и Законот за кривична постапка содржат дополнителни одредби во овој поглед (види параграфи 26-28 погоре).

47. Постојењето на законски одредби за земање и чување ДНК-материјали не беше оспорено од апликантите. Сепак, тие тврдеа дека на оваа правна рамка ѝ недостасува потребниот квалитет во смисла на член 8 од Конвенцијата. Поточно, тие тврдеа дека целите за кои може да се земат ДНК примероци и да се чуваат профили се регулирани во широка рамка и дека релевантните одредби не го специфицираат времетраењето на чувањето на ДНК-материјалите во однос на осудени лица, како што биле и самите апликанти.

48. Судот забележува дека правната рамка за чување на ДНК-материјали не била многу прецизна. Сепак, проблемите поврзани со условите за чување на ДНК-материјали се тесно поврзани со поширокото прашање за тоа дали мешањето било неопходно во едно демократско општество. Според тоа, не е потребно да се одлучува дали применливите закони ги исполнуваат барањата за „квалитет на правото“ во смисла на член 8 § 2 од Конвенцијата (види *S. and Marper*, цитиран погоре, § 99).

(в) Легитимна цел

49. Судот се согласува со Владата дека чувањето на ДНК-податоците се стремело кон легитимна цел на откривање и, според тоа, спречување на криминал. И покрај тоа што првичното земање на овие податоци има за цел да поврзе одредено лице со конкретно кривично дело за кое тоа лице е осомничено, нивното чување е за остварување поширока цел, да помогне во идната идентификација на сторителите.

(г) Неопходно во демократско општество

50. Релевантните принципи на Конвенцијата се сумирани во пресудата на Судот во случајот *S. and Marper* (ibid., §§101-104). За разлика од тој случај, што се однесуваше на чување на лични податоци на лица кои не се осудени, прашањето во конкретниот случај е дали чувањето на ДНК-податоците на апликантите, како лица кои биле осудени за тешка кражба е оправдано според член 8 § 2 на Конвенцијата.

51. Судот забележува дека ДНК-примероците на апликантите и ДНК-профилите произлезени од тие примероци, биле земени во кривичните постапки против нив во кои биле осомничени за тешки кражби. Додека осудата на првиот апликант се засновала на ДНК-наодите, ДНК-материјалот земен од вториот апликант не бил неопходен во обезбедувањето на неговата осуда со оглед на тоа дека тој материјал не се користел како доказ против него. Судот исто така забележува, како што тврдеше Владата (види параграф 42 погоре), дека ДНК-профилите на апликантите не биле користени во ниту една друга кривична постапка против нив. И покрај горенаведеното, Судот ја

признава важноста на ваквите информации при откривање на криминал и особено во борбата против рецидивизам (види, *mutatis mutandis*, *Gardel v. France*, бр. 16428/05, § 63, ECHR 2009). Сепак, повторува дека самото земање и чување на лични податоци од државните органи треба да се смета дека има директно влијание врз приватниот живот на засегнатата индивидуа, без оглед на тоа дали последователно се користат тие податоци (види *S. and Marper*, цитиран погоре, §§ 67 и 121). Согласно на тоа, Судот ќе испита дали чувањето на ДНК-материјалот на апликантите, како што е регулирано со домашното законодавство, е пропорционално и овозможува фер рамнотежа помеѓу јавниот и приватниот интерес.

52. Во врска со ова, Судот забележува дека во применливите закони во тоа време не бил утврден одреден временски рок за чување на ДНК-податоците на апликантите како осудени лица. Всушност, како што е наведено од Владата, ДНК-профилите требало да бидат запишани во соодветните регистри и „да се чуваат одредено време, но не засекогаш“. Тоа што таквите податоци „можат да бидат чувани сè додека не се исполни целта за која се земени“ (види параграф 21 погоре) е отворено за различни толкувања. Измените и дополнувањата на Законот за полиција (види параграф 26 погоре), воведени после замањето на ДНК-примероците од апликантите, предвидуваат дека ДНК-податоците ќе се чуваат трајно во соодветниот регистар. Поради отсуство на нешто што би сугерирало дека таквото чување може да биде поврзано со некое одредено време, Судот смета дека тужената држава дозволува чување на ДНК-профилите неопределено време. Релевантните одредби од Законот за кривична постапка (види параграфи 27 и 28 погоре) се однесуваат на лични податоци земени од лице за кое не е поведена кривична постапка и затоа не можат да бидат применети за апликантите, чија вина е утврдена со правосилна судска пресуда.

53. Понатаму, не се тврдело дека природата или тежината на делото за кое е осудено лицето, или добиената казна или какви било други дефинирани критериуми, како што би биле претходни апсења и какви било други посебни околности, имаат какво било влијание врз земање, складирање и чување на ДНК-записите (види, *S. and Marper*, цитирана погоре, § 119, и обратно, *Peruzzo and Martens v. Germany* (dec.), бр. 7841/08 и 57900/12, 4 јуни 2013 година, § 44). Покрај тоа, додека полицијата има овластување да ги брише личните податоци од регистрите (види параграф 24 погоре), законот не ги дефинира условите под кои може тоа да се направи и постапката која треба да се следи. Иако законот ја предвидува, генерално, можноста за судско преиспитување пропратено со претходно административно преиспитување, не постои одредба што дозволува специфично преиспитување на потребата од чување на податоците. Слично на тоа,

не постои одредба според која засегнатата личност може да бара податоците што се однесуваат на него или неа да бидат избришани доколку чувањето на податоците повеќе не се чини неопходно со оглед на природата на делото, возраста на засегнатото лице, должината на времето што поминало и имајќи ја предвид неговата сегашна личност (види *Gardel*, цитиран погоре, § 68).

54. Како заклучок, Судот утврди дека генералниот и неселективниот карактер на овластувањето на чување на ДНК-профилите на апликантите, како лица осудени за кривично дело, пропратено со отсуството на доволно заштитни мерки достапни на апликантите, не успева да постигне фер рамнотежа помеѓу јавниот и приватниот интерес и дека тужената држава ја надмина прифатливата маргина на уважување во овој поглед. Според тоа, чувањето за кое станува збор претставува непропорционално мешање во правото на приватен живот на апликантите и не може да се смета за потребно во едно демократско општество.

55. Според тоа, во овој случај има повреда на член 8 од Конвенцијата.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈА

56. Членот 41 од Конвенцијата предвидува:

„Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините протоколи, и ако внатрешното право на заинтересираната Висока страна договорничка овозможува само делумно отстранување на последиците на таа повреда, Судот и дава на оштетената страна, доколку е потребно, правично обештетување.”

57. Апликантите побарале 1.000 евра во однос на нематеријална штета.

58. Владата го оспори ова тврдење како неосновано. Владата исто така изјави дека не постои причинско-последична врска помеѓу бараната штета и наводната повреда. На крај, Владата тврдеше дека утврдувањето на повреда на Конвенцијата би било доволно правично обештетување.

59. Судот смета дека, од причините дадени во случајот *S. and Marper* (*ibid.* § 134), утврдувањето на повреда може да се смета за доволно правично обештетување во овој поглед. Според тоа, Судот го отфрли барањето на апликантите за нематеријална штета.

ПОРАДИ ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. Одлучува да ги спои апликациите;
2. Ги прогласува апликациите за допуштени;

3. *Смета* дека постои повреда на членот 8 од Конвенцијата;
4. *Смета* дека утврдувањето на повреда само по себе претставува доволно правно обештетување за нематеријалната штета претрпена од апликантите.

Изготвено на англиски јазик и објавено во писмена форма на 13 февруари 2020 година согласно Правилото 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Abel Campos
Секретар

Ksenija Turković
Претседател